СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 135. Джерзи Ситі, Н. Дж., субота, 12. червня, 1926. VOL. XXXIV. No. 135. Jersey City, N. J., Saturday, June 12. 1926. THREE CENTS

ПАЛАТА ПОСЛІВ СКЛАДАЄ НОВІ ПРОГИБІЦІЙНІ ЗАКОНИ ДО КОША

ВАШИНҐТОН, 10. червня. — Провідники палати послів постановили перервати дальші дискусії над новими проектами щодо прогибіції, бо з огляду на відложенне на неозначений час всіх сих проектів сенатом всяка дальша дискусія в палаті послів се лишень змарнований час.

Ся постанова викликала справдішну лють прихильників прогибіції та велику радість серед її противників.

ВІДЗНАЧЕННЯ ДЛЯ БІГУНОВОГО ЛЕТУНА.

ВАШИНҐТОН, 10. червня. — Національне Географічне Товариство постановило доручити поручникови Ричмондови Бердови, що літав до північного бігуна, медалю за його подвиг. В імени Товариства медалю доручить президент Кулидж.

РОСКРИВАЮТЬ ХАБАРСТВО УРЯДУ ЗДОРОВЛЯ.

НЮ ЙОРК, 10. червня. — Підчас росправи проти деяких міських урядників здоровля та молочарських крамарів за підкуплюванне урядників один свідок зізнав, що він самий заплатив урядникам не менче лишень 94,000 долярів хабарів.

КОНЕЦЬ КУШНІРСЬКОГО СТРАЙКУ.

НЮ ЙОРК, 10. червня. — На зборах представників кушнірських юній та підприємців, що відбулися в готели Пенсилвенії, підписано згоду, на основі котрої робітники дістали 40-годинний тиждень праці з тим, що в час сезону робітники мають право працювати по 44 годині в тиждень.

Угода ще має бути затверджена членами робітничих юній. Як лишень ся угода буде потверджена, 12,000 страйкуючих робітників верне до праці.

ПОВІСИЛИ МІНІСТРА В ОБРАЗІ.

ФІНИКС, Аризона, 10. червня. — Громада властителів гомстедів, обурених на департамент нутрішних справ за те, що уряд не хоче їм дати допомоги в наводнюванню їх піль, повісила на дереві образ д-ра Губерта Ворка, секретара нутрішних справ.

ФРАНЦУЗЬКІ МОРЯКИ СКІНЧИЛИ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК, 10. червня. — Моряки французького корабля Париса, які відмовилися розбиратися для лікарських оглядин при вступі на американську землю, а які через те не дістали дозволу висісти на американську сушу, висидівшися цілий день на покладі, остаточно помякли й повідомили американський уряд, що вони готові на все. Мала на них теж натискати французька амбасада в Вашинґтоні.

УБИЙНИК ВИЙШОВ ЗІ СУДУ З ПОХВАЛОЮ.

НЮ ЙОРК, 10. червня. — Перед суд убийств у Бруклині поставлено нині для сповнення вступних формальностий Самуеля Ларію, 30-літнього шофера, обжалованого за вбийство.

Зі зізнань самого обжалованого, поліції й свідків вийшло, що на мешканне Ларії напало трох розбишаків. Один з них приложив Ларії револьвер до грудий та казав піднятн йому руки в гору. Ларію став просится: „Не стріляйте, бо я маю жінку й троє дітий". Розбишака воркнув: „Ну, то давай гроші й мовчи". При сих словах копнув його в ногу так сильно, що сей аж з болю причакнув. Розбишака копнув його ще раз. На се вже Лярія, не надумуючися ні хвильки, кинувся на розбишаку. Підчас бійки випав розбишаці револьвер з руки. Ларія схопив його й стрілив ним до напасника. Сей упав на землю. Другі розбишаки, які не були зоружені, кинулися втікати. Ларія вибіг за ними на вулицю, віддав за ними кілька вистрілів, а відтак сів на тротуарі, бо біль у нозі докучав йому так, що він не міг бігти. Так його й найшла поліція.

Його відставлено на поліційну стацію, де на слідуючий день його поставлено на переслуханне. Суддя не лишень відмовився поставити його в обжалованне за вбийство, але й ще похвалив його за геройський спротив проти розбишацького нападу та за відважну оборону власного життя. Тіло вбитого вже розпізнано. Поліція глядає за його двома товаришами після опису Ларії.

ВБИЙСТВО И САМОГУБСТВО БОЖЕВІЛЬНОГО.

МЕЙПЕЛ ШЕЙД, Ню Джерзі, 10. червня. — Конрад Скатер, 40-літний мущина, під упливом божевільної віри, що його люди переслідують, напав на свою жінку, вбив її вистрілом з револьвера, а відтак вимірив револьвер до себе та поклав себе трупом на місци. Свідками трагедії були шестеро дітий подружа.

ВІДКРИТТЄ ШАЙКИ НАФТОВИХ ОБМАНЦІВ.

НЮ ЙОРК, 10. червня. — На приказ федеральної прокураторії арештовано тут урядників нафтової компанії, які продавали шери на експльоатацію теренів, у яких нема ніякої нафти. Прокураторія каже, що се був один з найбільше безличних обманів, які колинебудь дійшли до відома прокураторії.

Замітно, що видніщі діячі сього підприємства се священики й проповідники, які грали колись визначну ролю в так званім межицерковнім світовім руху, що нібито поклав собі за ціль злучити всі церкви в одну цілість.

Українці!

І знов поллялася кров на многострадальній рідній землі. Невинна кров в обороні права на наше самостійне державне життє.

Знов будуть оплакувати батьки і матері синів, а сироти батьків, які наложили життєм в боротьбі проти польського окупанта.

Знов заповняться польські тюрми тисячами нових політичних вязнів.

Знов будуть судити наших найкращих синів, будуть їх карати і знущатися над ними. І знов будемо вас просити: відчиніть свої серця і зложіть жертву на оборону тих, що піддержують боєвого духа і не жалують свого життя за кращу долю свого народу.

Всі жертви належить слати до Обєднання на слідуючу адресу:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

ГІНДЕНБУРҐ УСТУПИТЬ.

БЕРЛІН, 9. червня. — Президент Гінденбурґ, вернувши з ловів до Берліна, заявив, що він нікого не уповажнював до оголошення листів ні його поглядів на справу вивласнення дібр кайзера. Дав одначе до зрозуміння, що він зречеся президентури, коли референдум заявиться за вивласненням.

ПАНАХИДА ПО ПЕТЛЮРІ.

В неділю, дня 13. червня, о годині 4. сполудня, відправиться в греко-католицькій церкві в Ню Йорку, при Іст 7-ій вулиці панахида по бл. п. Головному Отамані й Голові Директорії Української Народньої Республики Симоні Петлюрі, що впав жертвою злочинного морду в Парижі, дня 25. травня сього року. Панахиду відспівають співаки бувшої капелі Кошиця та частина Українців з козачого хору, що виступає тепер у Медисон Гарден в Ню Йорку.

БРАЗИЛІЯ ПОКИДАЄ ЛІҐУ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА, 10. червня. — Бразилійський президент повідомив Секретаріят Ліґи, що Бразилія буде змушена опустити Ліґу, коли не дістане сталого місця в Раді Ліґи.

Це треба вважати вже так як би виступленнєм з Ліґи.

Заступник Еспанії заявив рівнож, що його правительство не задоволиться тим, щоби Еспанію трактували як другорядну державу.

ПЯТЬ ЛІТ ЗА КРАДІЖ ЛИСТА.

Брамтон, Онт. — Джеймс В. Роджерс, з Каледон, зістав засудженний на пять літ вязниці за те, що свойого часу вкрав з почти листа в якім був чек на дві тисячі долярів. Роджерса приловлено на крадіжі допера тоді, як хотів згрошевити той чек.

ПЕРЕХОДЯТЬ НА РИМО-КАТОЛИЦИЗМ.

В селі Черних́ів, повіт Рудки, перейшло в однім дні 250 українських селян на римо-католицизм з тої причини, що стратили довіря до українського священика.

Польські часописи подають, що таких случаїв переходу Українців греко-католиків на римо-католицизм є у Східній Галичині багато.

ЗЛОЧИННА ХРОНІКА.

На кару смерти засудив суд присяжних Петра Салдата, селянина зі Замка, равського повіту, за те, що він під намовою свого дядька, Семка, стрілив зі засідки до Олекси Дзюнка і вбив його, одержавши як задаток 30 юдиних сребреників. — Побережник у дзібулківських лісах, власности оо. Домініканів, Петро Піґула, сповнює так ревно свої обовязки, що вбив у лісі Наґірцях селянина Козового за крадіж дубини. Піґула, всупереч осудови знавців, боронився тим, що стріляв тільки „для страху" і дістав лише 8 місяців вязниці. — 15-літний синок власника млина в Переґінську відповідав у Стрию за насильство над 19-літньою селянкою і дістав 8 місяців вязниці. Як на початок життєвої карієри це досить.

СТРАШНА КАТАСТРОФА НА РІЦІ.

Страшна катастрофа скоїлась на великій ріці Солімоес, яка вливається до ще більшої ріки Амазонки в Америці. Переізив цею рікою паропляв. В однім кабіні запалився матерац, а від него занялися стіни кабіни і в короткім часі одна часть корабля станула в огні. Та найгірше було це, що вогонь дійшов аж до ладунку стрільного пороху. Наступив страшний вибух і затопив цілий корабель з 80 людьми. Ледви кількох людей уратувало життє.

ЯКІ СЛІДИ ЛИШИЛИ СЕРЕД ЗАХІДНО - УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЦТВА СТРИЙСЬКІ ПОДІЇ.

Обурення західно-українського робітництва ізза стрийських подій, що в перших днях було звернено тільки супроти польської влади, тепер скермоване також в сторону ППС. Комітети безробітних, які хоче робітництво основувати по всіх місцевостях, розвязує не лише польська поліція, але також вожаки ППС. В дрогобицькому районі, коли робітники захотіли основати комітет безробітних, то вожаки ППС. загрозили, що визовуть проти робітників Пілсудского організацію „Стшелец". На збори Профспілок приходить на жадання Пепесівців поліція і коли робітники виступають ворожо проти них, то кажуть збори розвязати. В Сколім навіть трапився такий випадок, що коли на одному пепесівському вічу робітники хотіли опротестувати приняту тільки пепесівською меншістю резолюцію, то Пепесівці погодилися з тим, що присутний на вічу поліційний комісар затвердив резолюцію ППС.

Для піддержки політичних вязнів і родин погибших основує західно-українське робітництво на всіх фабриках і заводах комітети, що збирають на ту ціль жертви. На 1-го травня пляняється великі демонстрації за увільнення політичних вязнів.

ВОЗДУШНА КАТАСТРОФА.

Підчас похорону одного полковника в Варшаві літало кільканайцять літаків, по три разом. В двох перших трійках зачіпив один літак о другий. Наслідки зудерення були страшні, бо один літак з першої і один з другої трійки впали на землю і розбилися, а летуни втратили життя.

В ПОЛЬЩІ НЕ ВІЛЬНО РОБІТНИКАМ СТРАЙКУВАТИ, БО ЗА СТРАЙК ВБИВАЮТЬ

ВАРШАВА, 10. червня. — За короткий час диктатури Пілсудского пролято в Польщі вдруге кров. Перший раз підчас державного перевороту, а тепер підчас робітничого страйку.

В місцевости Островець вийшло 3.000 робітників на страйк. Робітники працювали в фабриці заліза і муніції, а домагалися кращих умовин праці.

Уряд казав вислати війско з поблизького гарнізону. Війско розпочало сейчас по прибуттю без всякої церемонії стріляннину. Робітники розбіглися, а многі зі страху вернули до праці. Трох робітників забито на смерть, а велике число ранено. В той спосіб привернено спокій.

ПІЛСУДСКІ ИДЕ СЛІДАМИ ЛЮДЕНДОРФА.

ВАРШАВА, 10. червня. — Маршалок Пілсудскі заявив, що ужиє всіх, хоч би найбільш драстичних мір, щоби довести край до порядку та забезпечити йому економічний розвій.

Він буде домагатися переведення мілітаризації цілого промислу після того взору, як це переводив генерал Людендорф в Німеччині.

Переведе те одначе допера тоді, коли будуть ухвалені поширені повновласти, які мають признати урядови сойм і сенат.

НАД ЧИМ ТЕПЕР ДУМАЮТЬ В ВАРШАВІ.

ВАРШАВА, 10. червня. — Поєдинок між генералом Шептицким а ґр. Скшиньским не відбудеться і не знати, хто з них обох тому винен. Відмовив поєдинкови Шептицкий.

Вся варшавська сметанка поділилася тепер на два табори, одні держать з Шептицьким, а другі з Скшиньським. Оба табори спорять і думають, як тепер ратувати польський гонор.

УГОРСЬКИЙ ПРЕМІЄР ДІСТАВ В ЛИЦЕ.

ЖЕНЕВА, 10. грудня. — Ґр. Бетлен, угорський премієр, який прибув на збори Ради Ліґи Націй, ждав саме на ту хвилю, коли його покличуть до зізнань, як приближився до него невідомий чоловік і вдарив його в лице, називаючи його зрадником краю.

Виявилося, що се був Іван Юшт, угорський еміґрант, який походить з патріотичної староугорської родини.

Юшт зістав арештований. Заки його відвезено до арешту вспів він порозкидати летючки, в яких виправдує свій поступок та перепрошує Ліґу Націй за свій вчинок. Бетленови закидує, що він держить угорський нарід в поневоленню та підпирає реакцію.

З рамени Ліґи Націй роблять заходи, щоби запобічи того рода інцідентам, бо Ліґа гарантує всім своїм членам і особам, які з нею звязані, повну ненарушимість.

УГОРЩИНА ОСУДЖУЄ ЮШТА.

БУДАПЕШТ, 10. червня. — Вся преса до соціялістичної включно осуджує поступок Юшта. Каже, що він шкодить нації і понижує її престіж. Тимбільше, що Бетлен поїхав до Швайцарії в добрій справі, бо старався видобути Угорщину з під контролі Ліґи Націй і мав вже під тим оглядом певні успіхи.

ЖАРТУВАЛИ, ЯК УХВАЛЮВАЛИ ПОДАТОК ВІД ЗАКЛАДІВ НА ПЕРЕГОНАХ.

ЛОНДОН, 10. червня. — Предложений правительством проект підвишки податку за заклади при кінських перегонах перейшов більшістю 79 голосів.

Проти того проекту голосувала Партія Праці і лейді Естор. З тої посідної вели посли дуже жартобливу дискусію, бо її чоловік є власником одної з найбільших перегонових стаєн.

Вона була проти податку з морального боку, бо уряд не повинен тягнути користи з глупоти других.

Міністер фінансів Черчил розповідав знова в жартобливім тоні, як то лейді Естор подавала їм сама типи на перегонах. Була тільки та біда, що ті коні, про які вона запевняла других, що прийдуть перші, звичайно приходили послідні.

В ПАРИЖІ ЗНОВА ПОПОВНЕНО ПОЛІТИЧНИЙ МОРД.

ПАРИЖ, 10. червня. — Ледви що минуло два тижні по вбийстві головного Отамана Петлюри, як молодий грузинський націоналіст Артандил Меравачбил забив револьверовим вистрілом Григорія Есчапели, містопредсідателя грузинської партії, яка заявляється за злукою Грузії з совітами. Націоналіст і самостійник забив комуніста.

Париська преса каже, що Франція мусить тепер знайти спосіб, щоби право захисту, яке є рівне для всіх націй і для людей ріжних політичних переконань, було заховане. Подвійний політичний морд на протязі двох тижнів змушує їх до серіозної застанови над тою так важною справою, тимбільше, що Париж є якраз приютом для людей ріжних, дуже часто ворогуючих між собою народів і партій.

РОЗОРУЖНУ ДЕБАТУ ВІДЛОЖЕНО.

ЖЕНЕВА, 10. червня. — На внесенне британійського міністра заграничних справ Чемберлейна відложено дискусію Ради Ліґи в справі розоруження аж до слідуючої сесії, яка відбудеся в вересни.

Користайте з нагоди!

ТЕПЕР БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ ПРИЙМАЄСЯ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

ВСТУПАЙТЕ СЕЙЧАС!

Користайте з нагоди!

ВСТУПАЙТЕ СЕЙЧАС!

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиτі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАБЕЗДУРНО

В половині мая відбувся у Львові зїзд Народнього Комітету, ширшої Управи Українського Національно-Демократичного Обєднання. Був це зїзд українсько-національного табору. Того, що вів провід у всякій народній роботі в старім краю на протязі цілого нашого національного відродження.

Це вже другий зїзд від часу, коли Польща заняла Галичину, себто від 1919 року. Перший зїзд відбувся в 1922 році, коли треба було рішати, чи брати нам участь в польських виборах чи ні. А другий випав тепер случайно якраз в тім часі, коли на вулицях Варшави лялася кров, а Пілсудскі доконував державного перевороту. Через те, мабуть з боязни перед українською революцією, львівська поліція не дала покінчити нарад зїзду та арештувала головних лідерів УНДО. Арешт одначе нарадам не пошкодив, бо вони таки відбулися. А що більше, дали доказ того, що наш нарід приходить в краю до повної рівноваги.

В нарадах взяло участь 105 діячів, які прибули зі всіх закутин західно-українських земель. Було велике число представників селянства і трудової інтелігенції і у всіх них, як подають старокраєві часописи, стверджено єдність думки і повне розуміннє сучасної хвилі. Не було на тих нарадах особистих терть ні амбіцій, а думки всіх були звернені в тім напрямі, як поширити організацію народніх сил, як будувати оборонний вал супроти польського наступу.

Зїзд мав одобрити рівнож і нову програму УНДО, яка тепер більш радикальна як програма давної національно-демократичної партії. В дискусії над тою програмою найбільш цікаве те місце, в якім велися дебати над земельною реформою. Ріжниця думок заходила що до того, чи земля має перейти в руки селянства без викупу чи за викупом. Народній Комітет заявився за тим, щоби земля перейшла „без викупу".

„Діло" подає, що в дискусії над тою справою можна було завважити цікаве явище, бо „проти домагання переходу землі в селянські руки без викупу виступали виключно деякі адвокати і священики, себто люде, з яких перші зовсім не мають землі, а другі мають її в часовому користуванні. За те всі селяне (а між ними і заможніщі) і велика більшість інтелігенції оборонювали прінціп безвикупности. Перші, люде правових прінціпів, що виросли з міцних корінів римського права, проявляли деякий острах, що тим чином партія порушує усвячене право власности. Другі, якраз тверді визнавці приватно-власницького права, не добачують того нарушення власности, а навпаки — в переході землі в руки працюючого селянства видять реституцію того права, здійснення історичної і суспільної справедливости. Таж велико-власницька земля на українських землях була власністю українського народу. В чужі руки, в руки польських і російських баронів перейшла вона шляхом грабіжі і насилля, шляхом насильного, нераз крівавого висласнення. Отже потоптана справедливість вимагає, щоби та земля знову вернула до правного власника, працюючого селянського люду українських земель. Крім того українське селянство на протязі століть вже дорого заплатило за ту землю своєю кервавою працею, спершу в добі панцизняно-невільницького насильства, а опісля в добі наемного визиску. Отже і зі суспільного погляду перехід землі в руки селянства без викупу був би триюмфом суспільної справедливости. Вкінці, коли на Великій Україні вирішено земельну проблему по лінії безвикупности, то не инакше може і мусить бути розвязана земельна справа і в нас."

Ті аргументи заважили і величезна більшість делеґатів зїзду вирішила, що земля має перейти в руки селянства без викупу. Це вирішенне є заразом доказом того, що національно-демократичний табор дійсно відмолоднів, що йде з духом часу та що позбувся всяких реакційних елементів, які вже з партії вийшли. В той спосіб буде могла тепер та партія задержати далі керму краєвої політики в своїх руках. Народні маси будуть мали до неї довіре. Вони підуть за її кличами далі, так як йшли до вибуху світової війни і за часів нашого національно-державницького повстання останніх літ.

Ми зі свого боку радіємо всяким проявом консолідації народніх сил в краю. З того згляду тішимося й тим, що УНДО набирає сили та виростає в могучу краєву організацію. А справу переведення земельної реформи піднесли ми тому, бо дехто в Америці висміває УНДО якраз через ту справу, називаючи її хаотичною організацією тому, що хоче дати селянству землю „забездурно". Ми навели арґументи, чому треба дати селянам землю без викупу, бо ті арґументи слушні. Вони відповідають переконанням не тільки нашого селянства і робітництва, але й подавляючої більшости нашої трудової інтелігенції.

А до того на Великій Україні земля в руках селянства. Західно-українські землі, яких політика змагає до злуки в Соборну Українську Державу, не може вести під тим оглядом иншої політики як Велика Україна. Про те забувають наші приклонники віддачі землі за викупом. Вони всеще думають категоріями галицького загумінка.

ПОДРОБИЦІ ВБИЙСТВА ПЕТЛЮРИ

Нарешті прийшли парижські ґазети в яких картина вбийства Симона Петлюри малюється так:

25. травня 1926. року о 2. годині 25. хвилин по обіді на бульварі Сен-Мішель Петлюра був важко ранений 6 кулями Жидом Шварцбаром.

Важко пораненого Петлюру доставив аґент поліції до шпиталю Шаріте, де він за кілька хвилин помер.

У Шаріте.

О 2. год. 30 хв. аґент поліції бульвара Сент-Мішель доставив на вулицю Жакоб в лікарню Шаріте невідомого чоловіка середнього віку, усього закрівавленого.

За пять хвилин поранений, не прийшовши до свідомости, помер. З найденого при нім пашпорту зясувалося, що убитий це ніхто инший, як Симон Петлюра, 47 років, український горожанин.

Шість куль попало йому в живіт, груди й шию. Віддав їх невідомий чоловік, що підійшов до Петлюри на вулиці, на віддаль одного кроку.

Оповідання очевидця.

Один з очевидців злочинного морду, голярник з улиці Росин росповідає так:

„Було десь біля третої години сполудня. Я працював у своїй майстерні; двері було навстіж розчинено. Несподівано один за другим пролунали два вистріли. Я вибіг на вулицю, і в кілька кроків від мене, між реставрацією Булан та книжковою крамницею Жільбера, я побачив того, що стріляв. Він був без капелюха, в білій робочій одежі. Вже будучи на вулиці, я почув ще кілька стрілів — 3 або 4, не памятаю. Негайно збігся натовп і убийника обезброїли.

„Натовп оточив його, хотів вирвати з рук поліціянта та злінчувати. З великим трудом спромоглися посадити убийника до авта. Всеж його встигли побити: обличча було все залите кровю.

У помешканню С. В. Петлюри.

На другий день з самого ранку в невеличкому готелю Тенар, де жив Петлюра з жінкою та донькою, запанував незвиклий рух. Без перерви приходять журналісти, та особисті приятелі небіжчика.

Вдова Петлюри хвора і не приймає нікого. Про те, що сталося, її повідомили пізно вечером, коли тіло її чоловіка уже перенесено в шпиталю з операційної кімнати до „галі мертвих".

Властитель маленького готелю „Ат Ом", на вулиці Тенар, біля Одеона, росповідає таке:

„Я був вражений, коли довідався, що мій лагідний мешканець, котрий з 5. березня 1925. року живе у мене з жінкою і дочкою, ведучи завжди незвичайно тихе й бідне життя, ніхто инший, як знаменитий отаман, перед котрим дрижала вся Україна".

Що кажуть українські іміґранти.

Кореспондент ґазети „Последнія Новості" говорив з головою „Союзу українських еміґрантів у Франції" Миколою Шумицьким та Косенком, видавцем „Тризуба". Вони обидва надзвичайно вражені вбийством та розповідали тому кореспондентові таке:

„Ось уже біля півтора року, як небіжчик Симон Василевич оселився у Франції з дозволу французького уряду, котрий умовою дозволу поставив повне відокремлення від політичної діяльности небіжчика, що небіжчик і виконував дуже льояльно. Крім своєї родини та декількох своїх близьких приятелів, він ні з ким не стрічався і нігде не бував. Навіть зїзду української еміґрації, що сими днями відбувся, Петлюра ні разу не навістив.

„Обмежені засоби до істнування давали йому можливість провадити тихе, не багате життя. Майже ввесь час він присвячував своїй родині, що складалась з жінки Ольги Афанасівни та 14-літньої Лесі, на якої успішну науку в французькім пансіоні Фенелон він був гордий.

„Місяців два-три тому до властителя нашого готелю приходив кілька разів невідомий підозрілий чоловік, що називав себе аґентом поліції та вимагав дати йому якісь особливі відомости про те, як живе Петлюра. Господар завжди відмовлявся дати такі відомости, а в останній раз виштовхнув того „аґента", який зле говорив по французьки, і звичайно не міг виказати своєї приналежности до поліції.

„Ми — найближчі друзі, — немов предчували щось зле, нераз радили небіжчикови бути обережним, але він, великий фаталіст, завжди відповідав:

— Коли призначено, то жадна охорона не врятує...

„Ще минулої неділі ми святкували у нього дома день його імения і ніколи нам не доводилося бачити Симона Василевича в такому виключно гарному настрою духа, як в цей вечір.

„Сьогодня, як і завжди, він обідав у маленькій реставрації на бульварі Сен-Мішель, але, що дуже рідко бувало, без дружини і доньки.

„О 2. годині 25 хвилин, як нам потім сказали в комісаріяті, С. В. вийшов з реставрації і пішки помандрував до-дому. Про все дальше ви знаєте".

Повідомлення української місії в Парижі.

Українська місія в Парижі оголосила такий комунікат:

„25. травня о 2. годині 30 хвилин, на розі бульвара Сен-Мішель і вулиці Расіна, убито голову українського національного руху Симона Петлюру, голову Директорії Української Народньої Республіки.

„Після перевороту 1920-1921. року він змушений був відійти в Польщу під тиском большевиків: армія й уряд, що залишилися йому вірними, пішли з ним на вигнання.

„Тимчасово президент і його родина знаходилися в Парижи, користуючись повагою всіх Українців, які дивилися на нього, як на одинокого законного голову української держави.

„Він згинув від кулі чужинця, без сумніву сторонника большевицьких ідей, або російського імперіялізму, проти яких небіжчик боровся все своє життя".

Поховано С. В. Петлюру 30. травня, по обіді, на парижськім цвинтари, що зветься „Монтпарнас". Поховано в тимчасовім склепі, щоби пізнійше перевезти останки його на Україну, якій він віддав все своє життя.

Характеристика Петлюри російською ґазетою.

Одною з найсолідніших московських політичних ґруп є ґрупа проф. П. М. Мілюкова, що видає в Парижі ґазету „Последнія Новості". В тій ґазеті написано людиною, добре поінформованою в українських справах, таку характеристику Петлюри:

„Не було імени більше популярного для одних, більше зненавидженого для других в смутні часи 1918—1920 років. „Петлюра", „петлюрівщина" стали синонімами і недавно ще мало кому відомий, за межами українських громадських кол, журналіст став головою швидко піднявшогося руху, на короткий час переміг, а потім довго конав у крови, в плямистому тифі, в горячці спалених надій та відчаю.

„Коли в часи розкладу фронту на південно-західному фронті почалася „українізація" окремих корпусів, Петлюра, що служив в земському союзі, взяв в ній дуже діяльну участь. Він був у 1917. році головою „першого всеукраїнського зїзду" а потім „ґенеральним секретарем по військовим справам" Центральної Ради. Для обернення з мирного „земгусара" в активного військового, майбутній головний отаман української армії мав безперечно всі дані — організаторський талан, особисту хоробрість і вміння впливати на маси, без яких неможливий жаден успіх вожда".

Антін Крушельницький.

ІВАН ФРАНКО В ПЕРШІ РОКИ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ СТУДІЙ

(1875—1877).

„Академіческий Кружок" і „Другъ".

Після того, як Франко прилхав до Львова і записався на університет (фільософічний виділ), він став членом товариства „Академіческий кружок", яке видавало від року 1874. часопись „Другъ". В товаристві велися горячі спори язикові й національні — в орґані товариства панувала мертвеччина — „австрорутенщина", (бо в Галичині, як мовили редактори Друга, не можлива ні „общерущина" ні „українщина"). Франко в тих спорах у товаристві не грав ніякої ролі, але всеж таки під їх впливом хитався то на сей, то на той бік, а в Друзі мусів свої твори, писані фонетикою, друкувати етимольоґією, а народню їх мову перероблювати на „язичіє". Але дома писав він далі чистою народньою мовою і фонетичною правописю. В половині 1876. р. проявляється в товаристві сильнійше народній напрям. А його виразом на вні є виданнє альманаха „Днѣстрянка". У виданню сього альманаха Франко бере визначну участь і друкує у ньому між иншими своїми творами оповіданнє „Лесишина челядь". Також у Друзі він друкує далі свої поезії й оповідання — з поезій найзамітнійшу: „Наймит".

Вплив Драгоманова.

В тім часі починає на львівську академічну молодіж, згуртовану коло „Друга", впливати Драгоманов, що радить придержуватися народньої мови. Найзамітнійше проявляється його вплив на Франку. Про Драгоманова говорить Франко, що він був перший і майже одинокий чоловік, що додавав йому духа й охоти. Вплив Драгоманова на галицьку суспільність у загалі характеризує Франко ось як:

„Не соціялістичні теорії чинили Драгоманова таким страшним, а то й ненависним, для реакційної части нашої суспільности, а власне його пропаґанда, що так скажу, одноцільности людської одиниці, пропаґанда щирости, простоти і постійности в сповнюванню принятих на себе обовязків, явного і рішучого висловлювання своїх переконань і поступовання згідного з тими переконаннями. Отсі майже чисто етичні прінціпи, то був той великий фермент, який вкинув Драгоманов у галицьку суспільність".

Перший арешт Івана Франка.

Знайомість із Драгомановом крім рішучого впливу на Франкову письменську творчість і звороту його до реальних малюнків із народнього життя мала й той посередній наслідок, що в червні 1877. р. арештовано Франка по основі одної згадки в листі Драгоманова, перехопленім львівською поліцією (Франко мавби на порученнє Драгоманова поїхати на Угорщину і обїхати Угорську Русь, але до такої поїздки, як мовить сам, у нього не було ані підготовання, ані часу, ані фондів).

Після арештовання задержано Франка вісім місяців у слідчій тюрмі (причім поводилися із ним страшно нелюдяно, засадивши його у тюрму із 14—18 арештантами), а врешті засуджено на 6 неділь арешту. Найгірше дошкулювали йому вічні труси й перекидування із казні в казню — се, бач, за те, що він записував на клаптиках паперу пісні та приповідки із уст товаришів, а також свої вірші.

Ось як згадує пізнійше Франко той час процесу і тюрми.

„Безтолковий процес, що впав на мене, як серед вулиці цегла на голову, і що скінчився моїм засудженнем, хоч у мене не було за душею й тіни того гріха, який мені закидували (ані тайних товариств, ані соціялізму; я був соціялістом по симпатії, як мужик, але далекий був від розуміння, що таке соціялізм науковий) — був для мене страшною і тяжкою пробою. Десять місяців, пробутих у тюрмі, були для мене тортурою".

Та тут іще не конець лиха. Воно зачалося аж після виходу із тюрми.

Нові письменницькі твори.

В рр. 1975—1877 Франко друкує в Друзі побіч кільканайцяти віршів фантастичну повість у трех частях п. з. „Петрії і Добощуки", дуже слабу під артистичним зглядом, але рівночасно під впливом Драгоманова і вказаних ним письменників (перекладає Золя: Повінь) — зачинає списувати реальні картини з життя українського народа („Лесишина челядь" і „Борислав"), які потім стають основою слави Франка як новеліста. Крім того видає: Письма І. Баляди і розкази, переклади із Гайного, А. К. Толстого, Пушкіна.

З поезій того часу увійшли у виданне збірки „З вершин і низин" 1893. р. тільки три: Сонет: „Жіноче серце" (з 1875. р.), в якому є завязки пізнійших перлин любовної поезії „Зівяле листє":

„Ти океан: маниш і потопляєш.
Ти рай добутий за ціну оков.
Ти тіло: гріеш враз і громом убиваєш!"

з 1876. р. „Наймит", а з 1877. р. часів тюрми вірш: „Ой рано я рано устану", — у якім поет, закинений у тюрму „живий у могилу зaритий", глядить на вольний веселий світ і питається, за що його сюди закинули? — За те, що він „народ свій любив, бажав для скованих волі, бажав для нещасного долі і рівної правди для всіх". Як бачимо та провина, той соціялізм, який закидано йому в процесі, проявляється у найпримітивнійших і найбільше загальних фразах про свободу людини.

„Наймит".

У першій частині сеї поеми поет малює постать наймита, що від колиски до могили у труді проводить вік цілий. Де плуг його пройде, там незабаром лан хвилясте жито вкриє, свій плід землиця дасть. Але проте він зрібною сорочкою вкритий, сірак на нім пошарпаний, за кусник хліба продає свої сили. Сумує він, з тужливим співом оре поле, байдуже, що для добра чужого.

Той наймит — наш народ, що поту ллє потоки над нивою чужою. Він перебув руїни, татарські лихоліття і панщини ярмо і тягне далі свій тягар понурий і суровий, волочить день по дневі! Байдуже для кого — співаючи він оре плідний широкий лан, байдуже, що він сам терпить нужду і горе, а веселиться пан!

В третій частині поет на основі гарної обсервації життя-буття нашого народа, на основі обсервації сили його духа віщує йому, що він побідить і вольний, власний лан орати-ме у власнім краю, сам свій пан.

Основа й значінне.

Поет, мужицький син, відчуває краще, як хто, незавидну долю свойого народа — мужицького, наймита на чужих ланах у політичнім і економічнім значінню. Але поет, що зжився із своїм народом, розуміє той його сум і той його спів — сум ізза незавидного життя в минулім і сучаснім, а спів, як задаток творчої сили, як надію на кращу будуччину. Поет, що творчого духа свойого народа переймав із його пісень, вірить у побіду духа свойого народа. „Не даром ти про силу духа все співав, не даром ти казок чарівними устами його побіду величав". В „Наймиті" ми маємо вже задаток сього найсильнійшого виразу т. зв. „патріотичної" лірики Франка.

Франко з того часу.

Яким жеж ми бачимо Франка в сих роках?

До Львова приїздить він, людина спосібна, вельми очитана в европейській белетристиці, із ясно скристалізованим поглядом на свій народній напрям, привозить із собою чимало позачинаних праць. Тут пристає до гурта, що видає чаопись „Друг", але під впливом горячих язикових і національних спорів починає хитатися. І тільки вплив Драгоманова рішає в нього квестію національну раз на все, а знайомість із Драгомановом має спричинити в дальших своїх наслідках (після виходу із тюрми) присвоєнне і поглубленне соціялістичних ідей, із якими Франко досі симпатизував цілком несвідомо, як український мужик. Рік 1877. має трутити із усією силою Франка на той шлях, на якому судді хотіли бачити його перед процесом.

Іван Франко.

НАУКА.

Хоч вічно злий тиран її вбива
І переслідують підніжки власти,
Хоч пітьма рада в гріб її укласти,
Проте вона вовік, вовік жива.

Хоч вихор злоби, злий, при ній шаліє,
Хоч божим іменем і піп її клене,
Хоч деспота рука її визнавців гне,
Вона все проста, все росте й міцніє.

Хоч людськість блудить часто манівцями,
Вона — спокійний, щирий провідник,
Шукає виходу з стежок блудних.

Хоч в горю й тьмі розпучними словами
Кленуть її людці, вона проклять не чує
І для добра їх раз-у-раз працює.

1878.

Василь Бобрів (Смутний).

ЧЕРВОНИЙ БАРЄР.

Червоний барер.
За барером кати.
Дух волі умер.
Зігнулись брати.
Шумить так само
Широкий степ.
Не спить ночами
Москва — вертеп.
Снує павутину,
Кує брехню.
Брати гнуть спину —
Нема вогню.
Червоний барер...
Стоми за ним...
Невже Дух умер?
А може ми спим.

Paris, 1926.

Василь Бобрів (Смутний).

БІЙ.

Гремить. Далеко за рікою
Горіхи давить хтось.
Ген розлилось
Поле пожстою презлою.

Тремтить, хвилюється мій кінь
Нервово сталь гризе,
Він зна, що понесе
Мене в бойовища кипінь.

Пішли. Наметом криєм поле,
Мов грім гремлять копита;
Схилилась пшениченька побита —
Лишилось ззаду воле.

„НАЛОГОВИЙ РЕВОЛЮЦІОНЕР"

Роля Пілсудського в освітленні „Діла" з перед 25-тьох літ.

„Діло" з дня 30. травня 1901 р. містить статейку, присвячену Пілсудському, п. н. „Утеча революціонера Пілсудського". Подаємо статейку в цілости, змінюючи тільки правопис, яко характеристичний причинок до життя й діяльности марш. Пілсудського.

Він — тип налогового революціонера в Росії. Революціонерство було у нього „в родині". Його старший брат, Бронислав Пілсудський, брав 1897 р. участь в атентаті на царя Олександра III. і пішов у каторгу на Сахалін, де й до нині перебуває.

Його самого, Йосифа Пілсудського, котрого сензаційна утеча дивним дивом дивує цілу Европу — також підозрівано о участь в згаданім атентаті і заслано адміністративним порядком на пятиліттє поселення в Киринську у східній Сибірі. Далеке заточення не вилічило Йосифа Пілсудського з революціонерства, тільки змінило потрохи напрям його думок. Досі міжнародній загально-російський соціаліст-революціонер став свідомим сепаратистичним польським революціонером-соціялістом і вернувши до вітчини, приступає до організації польської соціялістичної партії в Конгресівці, що поставила собі за ціль відірвання від Росії дорогою соціяльної революції. 1892-ого року злучив Пілсудський три осібні польські організації: „Пролетаріят", „Зєдинення" і „Робітничий Союз" в одну велику партію та незабавом став її проводирем. Від того часу аж до минувшого року, протягом цілих вісім літ, розвиває він незвичайно енергічну діяльність укриваючися щораз під иншим іменем, щораз в иншій місцевости. Наче лявіна зріс робітничий рух у Варшаві, Лодзі, Гірничій Домброві і т. п., а правильно з тайної друкарні виходячий під редакцією Пілсудського „Роботнік" та сотки відозв освідомлювали широкі маси польського робітництва. Грізні страйки та величаві манифестації в кількадесять тисяч люда на улицях Варшави — се було діло таємної руки Пілсудського. За зловлення тої руки наложено величезну нагороду і цілими роками вся жандармська провірність звернена була на те, аби дійти таємного сховку, де укривався Пілсудський.

Аж минулого року в лютім відкрито потайну друкарню „Роботнік-а" і сам Пілсудський упав в руки жандармської нагінки. Лискавкою обігла вість усі центри вольнодумного руху, а серед поліційних сфер запанувала здавна небувала радість. Сеж упольовано грубого звіря!

І саме тепер, той грубий звір, той стільки літ довлений і наче око в голові бережений Пілсудський — утік з рук посіпаків і становши вже на вільній англійській землі, придумує над способом, якби знов перекрастися до Росії, аби вести до кінця розпочате діло.

Впавши в руки жандармерії, міг Пілсудський попрашатися з усякою надією на будуче. Та від чого він налоговий революціонер? Пощо стільки літ революційної практики?

Він удає у вязниці психічно хорого. Удає видко знаменито, коли його переведено до варшавської лічниці для божевільних, а опісля, боячися, аби він не втік, до головного шпиталю під покровом св. Николая в Петербурзі. Там перебував він під обсерваціею лікарів.

В кілька місяців по інтернованню Пілсудського в сім шпиталі зголосився там молодий, щойно покінчивший студії лікар Поляк, др. Мазуркевич з просьбою приняти його на практику. Саме тоді вільне було місце молодшого лікаря, а диплом і загалом усі папери Мазуркевича давали йому якнайліпшу рекомендацію. До того батько д-ра Мазуркевича є високим достойником у Петербурзі. Його приняли. Спосіб, в який молодий лікар сповняв свої обовязки і ціле його поведення зєднали йому небавом повне довіря зверхників. До всіх хорих, ба і до вязнів, що були під його обсерваціею, мав він свобідний приступ.

Перед кількома днями др. Мазуркевич, виславши кудись портієра, казав привести до свого обсерваційного кабінету „хорого" Пілсудського і, як звичайно, „для спокою" замкнувся з ним. Кілька годин тривала „обсервація" і ніхто не смів її переривати. Ба зближається ніч, а „обсервація" триває видко дальше, бо двері у д-ра Мазуркевича все замкнені. Аж о півночі попробовано добутися до його кабінету. На стук не відповідав ніхто. Виважено двері і застано — порожніську кімнату. І з „доктора" і з „хорого" ні сліду не стало!

Повідомлено негайно поліцію і цілий поліцейсько-жандармський апарат пущено в рух. Порти і граничні міста обсаджено тайною поліцією, перешукувано цілу околицю Петербурга, піддано обсервації всі залізничі шляхи. Навіть морем вислано кораблі, бо догадувалися, що оба утікачі вибралися вітрильною лодкою в сторону Швеції. Та все надармо! „Доктор" враз із „хорим" пропали як камінь у воду.

Тепер вони вже в Лондоні. Утікли справді морем. Мазуркевич, що на те тільки й вступив на практику, аби висвободити Пілсудського, уложив точнісько цілий плян утечі. Приніс до свого кабінету в лікарській касетці убір для перебрання Пілсудського і вивіз його перебраного із шпиталя. Лодкою і замовленим „ад гок" англійським кораблем — дісталися на свободу...

Справді треба подивляти тих людей, з яких страшна боротьба із безмежною силою царату робить демонів революції і яких фанатичне бажання волі й щастя для свого люду йде злучити ціле життя на жертвенику геройської боротьби.

(„Діло").

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

БОФАЛО, Н. Й.

Може наш примір зрушить других.

Кров ллеться на рідній землі. Кладуть голови свіжі герої в боротьбі за нашу самостійність, а ми, тут живемо так, як би нас те все не обходило. Завиердно народне життє цілковито і нема кому його рушити. Аж жаль глядіти на той упадок.

Щоби хоч трохи помогти рідній землі, рішили вислати тов. ім. О. Нижанковського $22.63 на Рідну Школу. Та сума це чистий дохід з Шевченківської Академії, яку устроїло товариство разом з школою.

Тов. ім. Николи Стефановича, від. 299 У. Н. Союза додало від себе $10. Разом вислано до Обеднання в Филаделфії $32.63.

ТЕМС, В. ВА.

На памятник Івана Франка і Вітовського.

Читаю поклик в наших часописях до збірок на памятник для нашого національного генія Івана Франка і на гробницю для пок. Дмитра Вітовського.

Думаю, що не буде такого Українця, щоб не відозвався з своєю жертвою на той поклик.

Зі свого боку складаю по $5 на одну і на другу ціль і висилаю на руки нашої централної організації Обєднання в Филаделфії.

Іван Магун.

СОЮЗ УКРАЇНОК ДЛЯ ПИСЬМЕННИЦІ КОБИЛЯНСЬКОЇ.

На днях одержав Союз Українок в Америці від нашої української письменниці Ольги Кобилянської лист слідуючого змісту:

До Союза Українок в Америці. Хвальний Заряде:

Приміть мою подяку, що походить з глибини душі за Ваш труд для мене хоч в кількох словах; і най Вам буде те вдоволення і нагорода, що Ваша праця для мене в моїй хоровитости і прикрих матеріяльних відносинах не пішла марно. Ви з шановними жертводавцями дали мені змогу виїхати на поратовання здоровля в купелі тут на Буковині, в Дорну Ватру, куди я саме тепер вибираюся.

Я одержала Вашу посилку. Відтак наспіла з Филаделфії друга 21 (не відомо мені від кого, бо банк лиш квоту подав і місцевість). Далі вислало „Обєднанне" в Америці $25, а тов. Св. Товита в Нюарку повідомили мене, що вислало мені 13. квітня с. р. $25, котрі небавом наспіють. Я-б Вас просила в моїм імени подякувати шановним жертводавцям за сі дари може в котрійсь з часописей, бо зокрема се робити мені тепер трохи тяжко, бо почуваю себе справді погано і маю лікаря часто в себе.

З правдивим поважанням
Ольга Кобилянська.

До тепер Союз Українок в Америці вислав для п. Ольги Кобилянської $113.00. Се є жертви, які наспіли до сього часу на адресу Союза Українок і які були оголошені вже в Свободі. До сеї суми не вчислено грошей, про які пані О. Кобилянська згадує у своїм письмі, а які були вислані прямо на її адресу.

Просимо далі не забувати на п. Кобилянську, бо Вона все ще хора і помочи для неї не буде ніколи за богато.

За Союз Українок в Америці
Виділ.

В. Будзиновський.

ЯК ПАН РАДНИК ОЖЕНИВСЯ.

ОПОВІДАННЄ.

(8)

— Вибачайте, пані докторово, але я вже й так забогато вищебетав. Не ялося розказувати се, що, не зогляду на мене, повинно лишитися тайною.

— Коли ви вже тільки сказали, то вже скажіть і решту, щоби ваше оповіданнє не було таке, як, приміром, недопечений торт.

— Торт, кажете? Торт, хоч не допечений, звичайно солодкий. Той торт, який я зробив, і недопечений і дуже гіркий.

— Ви ще не сказали нам, як ви їй передали того нараменника і як вона приняла його.

— То також гіркий родзинок в тім недопеченім торті. Я цілком не дав їй нараменника.

— За кару, що від неї дістав гарбуза?

— Не за кару. Я цілком забув, що прийшов до неї з тим дарунком. І вже ніколи було давати їй, бо на силу випхала мене за двері.

— Аж так ординарно?!

— Цілком не ординарно. Коли я благав її, щоби відстала від адвоката і взяла мене, вона зразу ломила руки, як би не знаючи, що мені сказати. Я став дуритися надією. Але вона нахилилася до мого уха і шепнула ледви чутно, що запізно. Кажу їй, що заручини, то ще не вінчанне. А вона, знов шепотом каже мені, що любить мене, але їй не відно відстати від него, бо він вже її муж і вона не така, щоби другому принести се, що має від него. Тими словами побила мене по голові неначе довбнею. Я добру хвилю сидів остуманіий. Нарешті вона, глянувши на годину, схопилась і ще раз поцілувала мене, кажучи, що се вже послідний раз. Сама заклала капелюх на мою голову і випхала за двері, бо за пару минут вертав її судженний. Не хотіла, щоби він попав на мене у неї. Ось як то я сам мою любку, котра була готова вийти за мене, видав за иншого!

Радник замовк і понурив голову. Мовчав доктор, мовчала й докторова шукаючи слів розради. Але радник сам зачав наново.

— Ось що горівка витягла з мене! Будете обоє сміятися зі старого дурня. Добре, що я бодай решти не розказав. Сховай, друже, решту тої горівки, бо вже не буду пити.

— Ви так дуже взяли собі до серця ту пригоду? — спитала докторова. — Дивіться на її гуморнистичний бік.

— Я беру її як науку, щоби не слухати докторів, таких, як мій приятель, ваш муж. Кажеж мені женитися на те, щоби потому сісти в лісі і прислухуватися моїм оповіданням. Маю научку. Вже знаю, що для мене в тій ріці броду нема, отже в ту воду вже більше не влізу.

— То щож ти зробиш з тим золотим нараменником? — доктор спитав сміючися?

— Сховаю його на память, — радник відповів. — Все, як мене скортить оженитися, подивлюся на него. Охота зараз відійде.

— Не шкода грошей? — доктор знов спитав, ховаючи до коша недопиту фляшку горівки і відкорковуючи фляшки з пивом.

— Справді шкода, — додала докторова. — Коли вже маєте такий дарунок, то до него доконче треба би знайти придачу... якусь гідну дівчину.

— Я вже не буду оглядатися ніякими дівчатами! — радник воркнув сердито.

— Не опікуватися. Оженитися з нею, — докторова пояснила. — Вже маєте дарунок для вашої суджено.

— І жадної судженої не хочу знати! ні чужої, ні моєї.

— Не відрікайтеся.

— Пані докторово, лишім сю розмову. Балакаймо про щось инше, бо втечу від вас. Ви підійшли мене і потім тягли за язик, поки я не висповідався. Але вже досить того!

Але докторова завзялася, від теми не відступала.

— Ви, пане раднику, огірчені і зневірені случайною невдачею.

— Случайною? З трема одна по однім. З трема в трех днях! Се, по вашому, случай?

— Случай. А як не случай, то з вашої вини, бо ви зле брилися за діло.

— З моєї вини? То може моя вина, що та перша вже була замужна і про се сказала мені аж в послідній хвилі? Може й те моя вина, що друга, гістеричка? В третім случаю тільки до половини моя вина. Вина в тім, що я о пару годин, може й тільки о годину спізнився і той адвокат випередив мене.

— Ваша вина, пане раднику, — докторова повторила своє. — Тільки ще не знаєте, в чім та ваша вина. Ваша вина у вашій тактиці. Ви все лізли у воду, не питавши броду. Ви, побачивши якусь, зараз набивали собі нею голову. Не знаючи, хто вона і яка вона; чи її серце вільне і чи вона взагалі ще вільна, ви казали собі, що вона мусить стати вашою. Чиж дивуватися, що ваші заходи все мусіли скінчитися для вас катастрофою? Навчені досвідом, змініть вашу тактику. Крутіться між дівчатами, не полюючи на них. Нехай вони на вас полюють.

— Так, як моя жінка на мене полювала, — замітив доктор.

— Я полювала на тебе? Мала би на кого. Невидальщина! Кажу вам, пане раднику, дурів за мною. Грозив, що як дістане гарбуза, то застрілиться. Я тільки змилосердилася над ним і з ласки вийшла за него.

— Не сперечайтеся, — радник перебив — бо я найліпше знаю, як то було. Хто звів вас до купи, як не я? Коби то хто мене так висватав!

— Самі висватайте себе, — докторова поучувала далі. — Нехай дівчата на вас полюють. Як яка чепиться вас, то ви тільки добре розвідайте, хто вона і яка вона. Решту виміркуйте з її поведення. Аж тоді, коли побачите, що вона за вами і осміює вас, витягніть по неї свою руку.

— Радите мені, щоби я крутився між дівчатами. Деж ті дівчата?

— Ви, як та дитина, що світа божого ще не бачила. Дівчата є скрізь. Ось в сім лісі, недалеко від нас фестин. Музику аж сюди чути. Там буде неодна гідна дівчина. Тепер в літниських сезон. Поїдьте від літниська до літниська. Де буде більше дівчат, лишіться на довший час. Тепер в моді село над Прутом. В Дорі, в Микуличині, Ворохті і ще далі в горах повно всякого народу. Сего року буде більше як звичайно, бо позїздяжуться з родинами ті інжинири, що підготовляють будову залізниці. Залізниця піде від Станиславова через Надвірну аж до самої границі.

— Та хиба поїду. Хоч би на те, щоби використати мою відпустку. Але за дівчатами вже не буду дивитися, бо я маю неха.

— Як гідна повісіться вам на шию, то не відтручуйте її.

На другий день радник, замість вертати до дому, поїхав до Станиславова. Там найняв фікра до Микуличина.

(Дальше буде).

П. Витвицький.

РАТУЙМО САМІ СЕБЕ.

Сумно представляється наш рідний край; має вигляд обідраного нуждаря. Богаті колись міста зійшли на бідні жидівські притулки. Куди не глянь — всюди неправда, куди не ступиш — обман, рідко де-не-де зустрінеш свою українську кооперативу. Вище духовенство „наше" стало до послуг „сильних міра сего", воно не дбає ні про українську школу, ні про освіту народа, щоби через те викресати в селянських душах іскру людського почуття. Воно є бездушне і не може збудити до життя народніх мас. Сільське-ж духовенство є прибите, воно зазнає долю майже простих селян. І чиж-це приголомшене, слабодушне духовенство може стати просвітителем народа? Ні! Тільки єдиний цлях до визволення — ратувати самим себе; засновувати бібліотеки, читальні, закладати кооперативи, гуртуватись та єднатись, бо в гурті сила, в гурті і правда. На інтеліґенцію надії не покладаймо. Освіченої української інтеліґенції на селах з живим народнім почуттям майже нема — є тільки „поп і хлоп".

Міщанство не бачить нічого иншого, як тільки те, що все, що українське, то грубе і неоквресане, а тому переважно відсунулось від простого люду, від свого матірного коріня, сподіючися, що таким способом само забуде і инші забудуть про його походження. А це походження нагадує йому міліони людей простих, що говорять і думають по українськи. Хоча значне число інтеліґенції української повертає до свойого пня, одначе переважне число, скоро і легко заразившись панським аристократичним духом, зриває з народом і ополячується. Бувший селянин або попович скидає з себе сермяк та ремінь, покидає народні звичаї, зриває все, що вяже його з народом. Все, що підіймається понад поневолену масу народа, переймає не тільки польську мову, але і все, що надає пишности і позору вищої оглади, переймається польським духом.

Зараза ця іде з гори в долину. Шкільне начальство так само виховує шкільну молодіж. Учні по польськи говорять, по польськи пишуть, по польськи вітають своїх знайомих. Такі особи морально покалічені теперішною системою виховання, що ідеалом найвищої культури ставить сліпе послушенство і духову смерть. Вони не є здібні до самостійного думання і ділання, не є здібні до ніяких вищих поритів і стремлінь.

Нездорова і шкідлива для українського селянства політика сучасного режіму, теперішне шкільне виховання та безпомічність перед натиском ворогів, і фальшиво зрозумілий спосіб самооборони, відриває підростаючу інтеліґенцію від народу, вбиває в ній віру у власні сили, робить з неї бездушні машини, що не думають, а сліпо слухають; не критикують, а вірять і оглядаються тільки на сильних мира цього.

Через таких зрадників погіршилось економічне положення селян, занедбана просвіта! І польські шовіністи виступають ворожо проти нашої народньої освіти, бо тільки удержанням українського населення в темноті й убожестві можна штучно піддержувати панування польського елементу на українських землях. Ця польонізаційна система калічить і зводить наш нарід на покірну ролю раба. Селянин, позбавлений усіх прав горожанських і людських, зрівняний з робочим волом, пропадає без шматочка землі, без знання якогось ремесла, що тулається по чужих кутах, живе в непевности завтрішнього дня, в той час як ті, що мало причиняються до загального добра, живуть собі роскішно, а довкола них тисячі ледви дихають й гинуть. Зачиняються численні українські школи по містах і селах, а з ними обнижується освіта, завмирає торговля та ремесло. Так сумно виглядає наш рідний край в теперішню хвилю.

Змінилося все! І хтож має піднести голос за права народу, хто має вивести люд на ясні шляхи добра й освіти? Це наш обовязок, селян, нам треба засновувати бібліотеки-читальні, засновувати кооперативи, стати членами Просвіти, виконувати всі свої обовязки, які відносяться до активних членів. А більш свідомі селяне повинні опертися на народі, з нього черпати сили і в праці для нього найти поле для своєї діяльности. Завдяки своїй свідомости повинні вони стати освіченим та поступовим провідником свого народу. Тоті серед мертвої тиші залунає свіжий, живий голос, а в душній і вбивчій атмосфері сліпого послушенства загремить голос протесту, критики; серед утиску і бюрократизму пронесеться оживляючий подув демократії, під хвилю зневаги і погорди для української мови дасться чути серце, що бється горячою любовю і правдивою пошаною до неї. Заблистить огонь національного і соціяльного почуття солідарности, національної свідомости і самопошани, а нарід український не вмре — а повстане до нового життя.

(„Наше Життя").

ЖАРТИ.

Жінка американського амбасадора в Китаю запитала на принаттю Китайця:

— Будьте ласкаві сказати мені, нащо Китайці малюють на своїх прапорах смока? Чи ви бачили де таке сотворіннє?

— Китаєць відповів:

— Ласкава пані! — А на щож Американці вибивають на своїх грошах постать Свободи? Чи ви бачили де таке сотворіннє?

Наполеонова відповідь.

Як Наполеон був іще поручником артилерії, сказав раз йому чужинецький офіцир доволі зарозуміло: „Мої земляки боряться лише для слави, а Французи бються задля грошей". — Правду кажете — відповів Наполеон з усміхом — кождий бореться за те, чого йому не достає!"

Добра рада.

Гість: Пане аптикар, чи ви дали мені справді лікарство, чи може припадково отрую?

Аптикар: Признаюся вам, що тепер уже я й сам напевно не знаю. Краще самі спробуйте, то переконаєтеся.

Добрий вчинок.

— Знаєш, — каже власник великої торговельної фірми до своєї жінки — я нині зробив добрий вчинок.

Жінка: О, то гарно! А комуж то ти зробив це добре діло?

Чоловік: Мому бухгальтерові. Він просив, щоби йому підвисшити платню, бо хоче оженитися. Я не підвисшив йому.

Памятка.

Він: Тихо, не кричи, бо ще теща...

Вона: Що це з тобою, таж теща вже пятий місяць як у гробі спочиває!

Він: Тьфу! Тай я кажу, що то зі мною! Але бачиш, мені все здається, теща наче стоїть передімною.

Перед весіллям.

Священик до молодої: Ну, завтра ваш шлюб. Чи ви добре приготовилися до такої важної річи?

Молода: Так, прошу єгомосця. Мама напекли хліба й пирогів, а тато закололи порося й купили горівки.

Непрактичний.

Вона: Що ти собі думаєш!? Я маю взяти такий капелюх на голову! Ти все вибереш щось найгіршого!

Він: Правду кажеш, той вибір зачав я від тебе...

—o—

Вуйко приглядається, як його маленький сестрінок бавиться ще з кількома хлопцями у військо. Саме наступали на твердиню.

— Івасю, — сказав він — коли ти і твої вояки здобудете твердиню до пів години, дістанеш від мене 50 центів.

Дві хвилі пізнійше роздався веселий оклик на знак побіди.

— Вуйку, чи дістану вже тепер тих 50 центів? Ми здобули твердиню.

— То дуже гарно пійшло, — сказав вуйко і дав 50 центів. — Але як то сталося, що ви так скоро здобули цю твердиню?

— Я обіцяв неприятелеві десять центів, коли піддасться нам з твердинею.

„Не хоче бути одиноким дурнем".

Про знаменитого англійського хірурга льорда Йосифа Лістера (1827—1912) кружляють ріжні анекдоти. Раз прикликали Лістера в опівночі до якогось багача. Багач прийняв лікаря зітханням: „Ах, пане доктор, умірaю мабуть, чуюся дуже зле". Лістер оглянув хорого, а потім сказав немилосердно: „Чи ви написали вже завіщання?" — „Ні" — відповів блідий пацієнт. „То ви думаєте!..." „Як називається ваш реєнт?" — питає дальше Лістер. — „Містер Х., але, любий пане доктор"... „Закличте його". „Алеж прошу вас, пане доктор, у моїм віці..." — „Закличте його, а також свого батька і своїх обох синів". — „Так отже мушу вмерти?" — „Ні, але я не хочу бути одиноким дурнем, котрого ви непотрібно витягнули в опівночі з ліжка".